

PEL M2-71: Ultrakevytlennonopettajan kelpuutus

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Ultrakevytlentäjiä ja ultrakevytlennonopettajia koskevat määräykset kuuluvat edelleen kokonaan kansallisen ilmailuviranomaisen toimivaltaan, sillä EASA-perusasetuksen (EU) 2018/1139¹ liite I sulkee asetuksen soveltamisalan ja siten myös ilmailun lupakirjoja ja kelpuutuksia koskevan EU-säätelyn ulkopuolelle mm. tietyn painorajan alittavat ultrakevyet lentokoneet.

Liikenne- ja viestintävirasto antaa muutetun määräyksen liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 131 §:n nojalla, jonka mukaan virasto voi antaa lentoturvallisuuden varmistamiseksi Chicagon yleissopimuksessa tarkoitettuihin standardeihin ja suosituksiin sekä EASA-asetukseen ja sen nojalla annettuihin komission asetuksiin perustuvat tarkemmat määräykset lupien kelpoisuusvaatimuksista ja voimasaoloajoista. Heinäkuun 1. päivänä 2018 voimaan tulleeseen lakiin on siirretty lentomiehistön henkilölupia koskevat säännökset ilmailulaista (864/2014).

Määräyksen PEL M2-71 muutostarpeet johtuvat osaksi Suomen moottorilentäjien liiton (SMLL) ehdotuksesta, jonka mukaan lennonopetusta ultrakevytlentokoneilla saisi antaa myös ylemmän tason eli moottorilentokoneiden lennonopettajan kelpuutuksen (FI(A)) haltija, jolla on ko. lupakirjan vaatimukset täyttävä osaaminen. Yksityislentäjän lupakirja antaa oikeuden lentää myös ultrakevytlentokoneita tietyin määräyksen OPS M1-20 kohdassa 3.2 mainituin edellytyksin. Ehdotuksen perusteella määräyksen PEL M2-71 soveltamisalaan on lisätty maininta siitä, että oikeus antaa lennonopetusta ultrakevyellä lentokoneella on myös voimassa olevan lentokoneiden lennonopettajakelpuutuksen (FI(A)) haltijalla, jonka ultrakevytlento-oikeus on voimassa. SMLL:n ehdotuksesta poiketen FI(A)-kelpuutuksen haltijoilta on kuitenkin katsottu asianmukaiseksi vaatia lentokoe ultrakevytlennonopetusta varten, jotta voidaan varmistua henkilön riittävästä ultralentämisen erityispiirteiden tuntemuksesta. Tätä puolsivat useat muut lausuntokierroksella saadut kommentit.

Toiseksi tarkastuslentäjille on määräyksen kohdassa 5.2 annettu oikeus tehdä merkintä ultrakevytlennonopettajan kelpuutuksen voimassaolon jatkosta lupakirjaan, eikä tästä tarvitsisi esittää hakemusta Traficomille.

Näiden kohtien uudelleenmuotoilun lisäksi määräykseen on tehty muita tarkennuksia ja selvennyksiä, joista vaatimusten sisältöön vaikuttavat eritellään jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Määräyksen valmistelu

Määräyksen muutoshanke käynnistettiin 2.11.2018 julkaistulla määräyshankepäättöksellä. Määräys on valmisteltu Liikenteen turvallisuusvirastossa (1.1.2019 alkaen Liikenne- ja viestintävirastossa) virkатыönä, johon osallistui ilmailun henkilölupien ja säädöspalvelun asiantuntijoita. Työn perustana on ollut myös Suomen moottorilentäjien liitolta saatu muutosehdotus. Määräyksestä järjestettiin noin kahden viikon mittainen sisäinen lausuntokierros ja sen jälkeen sidosryhmien kuulemiseksi ulkoinen lausuntokierros, jonka pituus oli viisi viikkoa. Lausuntopyyntö lähetettiin

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1139, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2018, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2111/2005, (EY) N:o 1008/2008, (EU) N:o 996/2010, (EU) N:o 376/2014 ja direktiivien 2014/30/EU ja 2014/53/EU muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 552/2004, (EY) N:o 216/2008 ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 kumoamisesta (EUVL L 212, 22.8.2018, s. 1)

ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneiden lisäksi kaikille ultrakevytlennon-opettajan kelpuutuksen haltijoille sekä FI(A)-kelpuutuksen haltijoille. Lausuntokierroksella saadut kommentit ja Traficomien vastaukset niihin ilmenevät liitteenä olevasta kommenttikoosteesta.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksessä FI(A)-lennonopettajille annettu mahdollisuus antaa lentokoulutusta myös ultrakevyillä lentokoneilla silloin, jos heillä itsellään on oikeus lentää ultrakevyitä lentokoneita määräyksen OPS M1-20 perusteella ja he ovat suorittaneet vaaditun lentokokeen UL-kouluttajan pätevyyden arvioimiseksi, vähentää sekä asiakkaille että viranomaiselle aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Tästä koituu asiakkaille myös vähäistä taloudellista säästöä, kun ultrakevytlennonopettajan kelpuutusta ei tarvitse hankkia ja ylläpitää FI(A) kelpuutuksen lisäksi. Tämä voi kannustaa entistä useampia FI(A)-kelpuutuksen haltijoita opettamaan myös ultrakevyillä lentokoneilla, mikä parantaa lennonopettajien saatavuutta.

Turvallisuuteen muutoksella ei katsota olevan vaikutusta, kun lennonopettajan taito antaa opetusta ultrakevyellä lentokoneella tulee arvioiduksi kohdan 2.4 mukaisen lentokokeen yhteydessä.

Myös kohdassa 5.2 tarkastuslentäjille annettu mahdollisuus merkitä ultrakevytlennonopettajan kelpuutuksen voimassaolon jatko tai uusiminen suoraan lupakirjaan vähentää jonkin verran asiakkaan ja viranomaisen hallinnollista taakkaa, kun asiasta ei tarvitse esittää erillistä hakemusta viranomaiselle.

Määräyksellä ei ole vaikutuksia ympäristöön eikä esteettömyyteen tai tasa-arvoon.

Yksityiskohtaiset perustelut

Kohta 1, Yleistä: Lisätty erillinen alakohta, jonka mukaan oikeus antaa lennonopetusta ultrakevyellä lentokoneella on myös voimassa olevan lentokoneiden lennonopettajakelpuutuksen (FI(A)) haltijalla, joka on suorittanut vaaditun lentokokeen ultrakevytlennonopetusta varten ja jonka ultrakevytlento-oikeus on voimassa. Asiasta on katsottu selkeämmäksi määrätä heti määräyksen alussa eikä siten, että FI(A)-lennonopettajien oikeudet mainittaisiin jokaisessa kohdassa tarpeen mukaan erikseen. Määräyksen PEL M2-71 vaatimukset eivät myöskään pääosin koske FI(A)-kelpuutuksen haltijoita, vaan heidän oikeutensa opettaa ultrakevytlentokoneilla on voimassa pelkästään edellä mainituin edellytyksin. Erillinen lentokoe ja kuulustelu ultrakevytlennonopetusta varten on katsottu tarpeelliseksi myös FI(A)-kelpuutuksen haltijoille, jotta henkilön riittävä osaaminen ultrakevytlentotoiminnan erityispiirteistä tulee varmistetuksi. Kun lentokoe UL-lennonopetusta varten olisi suoritettava vain yhden kerran toimintaa aloitettaessa, siitä ei aiheudu lennonopettajille merkittävää vaivaa tai kustannuksia.

Kohta 1.3, Määritelmät: Määritelmiin on lisätty määritelmä muun lentokoneen lupakirjan haltijalle annettavasta ultrakevytlento-oikeudesta. Ultrakevyen lentokoneen määritelmän osalta viitataan ilmailumääräyksessä AIR M5-10 olevaan määritelmään, jotta siihen mahdollisesti jatkossa vaikuttavat ultrakevytlentokoneiden painorajojen muutokset tulevat automaattisesti huomioon otetuiksi myös lennonopettajan kelpuutusta koskevassa määräyksessä. Määritelmistä on poistettu lyhenteiden *UL-lentäjä* ja *UL-lennonopettaja* määritelmät, sillä nämä käsitteet on kirjoitettu auki asianomaisissa kohdissa. Lisäksi on poistettu *lennonopettajan kelpuutuksen* määritelmä, sillä uudessa määräyksessä täsmennetään aina, mitä lennonopettajan tai opettajaharjoittelijan kelpuutusta kussakin kohdassa tarkoitetaan. Samoin on poistettu *pätevyyden arvioinnin* määritelmä, koska käsite liittyy pelkästään EASA-lupakirjoihin. Kansallisella tasolla myös lennonopettajien tarkastuslentoihin viitataan yleisesti ”tarkastuslentoina”.

Kohta 2.2.1: "Lentokoulutusluvan haltija" on muutettu "koulutusorganisaatioksi", sillä heinäkuun 2018 alusta voimaan tulleen liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 135 § mahdollistaa lentomiehistön koulutuksen antamisen myös ilmoituksenvaraisesti, ilman erikseen haettavaa koulutuslupaa. Ultrakevytlentokoulutusta varten tämän mahdollisuuden käyttöönotto edellyttäisi vielä muutosta ilmailumääräykseen TRG M1-7, Harrasteilmailun lentokoulutus. Jos ilmoituksenvaraisuus myöhemmin tulee mahdolliseksi, määräyksessä PEL M2-71 käytetyn ilmaisun "Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymä" tulkitaan kattavan myös virastolle toimintailmoituksen tehneet koulutusorganisaatiot. Vastaava muutos on tehty myös määräyksen kohtaan 2.3.1.

Kohta 2.3.3: Kohtaan on tarkennettu, että ultrakevytlentäjän lennonopettajakurssin suoritusta ei vaadita, jos henkilöllä on oikeus antaa opetusta yksimoottorisella lentokoneella. Sen sijaan suurilla matkustajalentokoneilla annettu lentokoulutus katsotaan siinä määrin erilaiseksi, että UL-lennonopettajakurssi on syytä suorittaa erikseen. Vastaava muutos on tehty myös kohtiin 6.3 ja 7.2 UL-lennonopettajakelpuutuksen voimassaolon jatkamisen ja uusimisen osalta.

Kohta 4, Kelpuutuksen voimassaoloaika: Kohtaan on lisätty maininta siitä, että ultrakevytlennonopettajan kelpuutuksen voimassaoloaika merkitään aina päättymään kuukauden lopussa.

Kohta 5, Kelpuutuksen myöntäminen ja rajoituksen poisto: Kohdan otsikkoa on muutettu sen selventämiseksi, että tässä kohdassa on kyse nimenomaan ensimmäisestä kelpuutuksesta tai rajoituksen poistamisesta. Voimassaolon jatkamista ja uusimista koskevat vaatimukset esitetään seuraavissa kohdissa.

Kohta 6, Kelpuutuksen voimassaolon jatkaminen: Kohdan sanamuotoa on selvennetty siten, että mahdollisuus korvata ultrakevytlennonopettajan kelpuutuksen voimassaolon jatkoon vaadittava tarkastuslento muulla ilma-alusryhmällä suoritetulla tarkastuslennolla on siirretty erilliseksi alakohdaksi 6.3. Määräyshankepääätöksessä esitetystä poiketen tämä mahdollisuus on kuitenkin tarkoitettu edelleen säilyttää, jotta useammassa ilma-alusryhmässä kouluttava henkilö ei joutuisi suorittamaan useita peräkkäisiä tarkastuslentoja opettajapätevyytensä arvioimiseksi.

Kohtaan on myös lisätty erillinen alakohta 6.4, jossa tarkastuslentäjille annetaan mahdollisuus tehdä merkintä ultrakevytlennonopettajan kelpuutuksen voimassaolon jatkosta suoraan hakijan lupakirjaan. Tällöin tarkastuslentäjän tehtävänä on tarkistaa, että hakija täyttää vaatimukset kertauskoulutuksesta, kokemuksesta ja/tai tarkastuslennosta. Vaihtoehtoisesti voimassaolon jatkamista tai vanhentuneen kelpuutuksen uusimista voi edelleen hakea viranomaiselta, jolloin hakija vastaa tarvittavien asiakirjojen toimittamisesta hakemuksen liitteenä.

Kohta 7, Kelpuutuksen uusiminen: Sanamuotoa selvennetty samoin kuin edellä kohdassa 6. Vastaavasti on lisätty erillinen alakohta 7.3, jossa tarkastuslentäjille annetaan mahdollisuus tehdä merkintä ultrakevytlennonopettajan kelpuutuksen uusimisesta suoraan hakijan lupakirjaan samoin edellytyksin kuin edellä kohdassa 6 kuvataan.

Kohta 8 (poistettu): Edellisen määräyksen siirtymäsäännökset on poistettu vanhentuneina.

Määräyksen aikataulu

Uudistettu määräys annetaan 5.6.2019 ja tulee voimaan 6.6.2019.

Määräyksestä viestiminen

Lopullinen määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopankissa ja Traficomin ilmailu-määräyskokoelmassa. Määräyksen muuttumisesta tiedotetaan viraston kotisivuilla, sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille sekä kohdennetusti ultrakevytlennonopettajille, FI(A)-lennonopettajakelpuutuksen haltijoille, SIL:lle ja SMLL:lle.

LIITTEET:

Kommenttikooste